

Diarienummer UD2022/14873: Synpunkter från Fairtrade Sverige avseende EU-kommissionens förslag till förordning om förbud mot produkter som producerats genom tvångsarbete

Hej,

Fairtrade Sverige lämnar härmed sitt remissvar på EU-kommissionens förslag till förordning om förbud mot produkter som producerats genom tvångsarbete (diarienummer UD2022/14873).

Fairtrade är en oberoende certifiering av råvaror från högriskländer. Fairtrades kriterier utgår från internationella konventioner kring mänskliga rättigheter och miljö. Råvaruproducenter i länder med utbredd fattigdom har inflytande över certifieringen. Odlarna äger 50 procent av rösterna i Fairtrade International, vilket innebär att de har hälften av rösterna i Fairtrade Internationals årliga generalförsamling.

Nedan bidrar vi med våra initiala synpunkter och vi svarar gärna på eventuella frågor om dem.

Vänliga hälsningar,

Amira Malik Miller
Policyansvarig, Fairtrade Sverige

Fairtrade Sveriges initiala synpunkter

Fairtrade Sverige välkomnar EU-kommissionens förslag till förordning om förbud mot produkter som helt eller delvis tillverkats, producerats, skördats eller utvunnits genom tvångsarbete, som är ett nödvändigt komplement till befintlig och framtida EU-lagstiftning.

Fairtrade Sverige analys utgår från hur förslaget kan komma att påverka småbrukare och anställda i början av de globala värdekedjorna i länder med utbredd fattigdom. Utifrån detta perspektiv ser vi att förslaget kan stärkas ytterligare, inte minst kopplat till följande områden:

Adressera grundorsakerna till tvångsarbete:

Fairtrade Sverige vill uppmana kommissionen att uttryckligen hänvisa till de bakomliggande orsakerna till tvångsarbete, och hur dessa ska hanteras genom den föreslagna förordningen.

Kränkningar av individers mänskliga rättigheter har ofta en stark koppling till fattigdom, ojämlika maktförhållanden i leveranskedjor och en brist på ekonomiska alternativ. Därför måste förslaget också hantera frågan om företag som inte betalar priser som möjliggör för underleverantörer att producera varor med respekt för mänskliga rättigheter (inklusive att betala levnadslöner/ levnadsinkomster för anställda/ småbrukare) inom ramen för företags arbete med tillbörlig aktsamhet gällande tvångsarbete. Det är även Fairtrade Sveriges rekommendation att behöriga nationella myndigheter också ålägger det berörda företaget att samarbeta med sina leverantörer genom hela leverantörskedjan för att ta itu med de bakomliggande orsakerna till tvångsarbete.

Inkludera och adressera företags inköpsmetoder:

Fairtrade Sverige anser att den föreslagna förordningen måste åta företag att värdera hur deras inköpsmetoder påverkar deras leverantörers förmåga att respektera mänskliga rättigheter och upprätta anständiga arbetsvillkor, samt vidta riskreducerande åtgärder för att minska risken för att tvångsarbete förekommer. Otillräckliga ledtider, pressade priser, och avsaknad av levnadslöner i leverantörsavtal kan få en avsevärd negativ påverkan på leverantörers möjlighet att leva upp till ställda krav vad gäller arbetsvillkor och kan i värsta fall öka risken för tvångsarbete.

För att detta ska vara möjligt måste förordningen stärka kravet på transparens och spårbarhet vad gäller företags leverantörskedjor.

Skälig delning av kostnader kopplade till förordningens efterlevnad:

Den föreslagna förordningen saknar tydlighet kring förbud mot att överföra kostnader till mer utsatta aktörer i värdekedjan. I avsaknad av tydlighet finns en överhängande risk att utebliven vinst till följd av att produkten avlägsnas från den europeiska marknaden och/eller kostnader för efterlevnad av förordningens ställda krav överförs till producenter och leverantörer längre ner i leverantörskedjan. Detta riskerar att öka, i stället för att minska, risken för tvångsarbete.

Förslaget bör också tydliggöra att ett tillbakadragande från en affärsrelation som visat sig medföra stor risk för tvångsarbete endast ska vara en sista utväg för företag när riskreducerande ansatser inte visat sig fungera eller inte varit möjliga att genomföra. I sådana situationer måste företaget i fråga åläggas att hantera de negativa konsekvenserna av ett tillbakadragande och åtgärda tidigare övertramp.

Sätt människor som påverkats av tvångsarbete i centrum:

Även om syftet med den föreslagna förordningen är att förbjuda varor som helt eller delvis producerats genom tvångsarbete är det viktigt att perspektiv och intressen från de människor som påverkats negativt av tvångsarbete inkluderas genomgående. Här är det viktigt att förordningen stärker drabbade människor och samhällets möjlighet att rapportera fall av tvångsarbete, utkräva ansvar och kompenseras.

Stärkt internationellt samarbete för att utrota tvångsarbete:

Fairtrade Sverige ser positivt på att internationellt samarbete redan nämns i förslaget som ett viktigt verktyg för att utrota tvångsarbete. Här är det viktigt att sådant arbete också fokuseras på att adressera grundorsakerna till tvångsarbete. Samtidigt måste risken att förordningen leder till att småodlare och små- och medelstora företagare i högriskländer utesluts från leverantörskedjor till EU-marknaden motarbetas.

Fairtrade Sverige ser vidare att EU-delegationerna har en viktig roll att spela och att arbetet mot tvångsarbetet tydligt kopplas till hållbarhetskapitel i EU:s frihandelsavtal.